

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ι. ΡΙΖΟΣ

Ο Δημήτριος Ρίζος γεννήθηκε στην Έδεσσα, στη συνοικία Βαρόσι, γύρω στα 1847 και μετά την ολοκλήρωση των εγκυκλίων σπουδών του φοίτησε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά τη λήψη του πτυχίου του αναγορεύτηκε Διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1871, συνέχισε τις σπουδές του στη Γαλλία και στη συνέχεια επέστρεψε στην υπόδουλη, τότε, Μακεδονία για να διακονήσει την ιατρική επιστήμη αρχικά στη Στρώμνιτσα και στη συνέχεια στη γενέτειρά του.

Διαθέτοντας υψηλό μορφωτικό επίπεδο, κύρος, ευρύτατη κοινωνική αποδοχή και, κατά κύριο λόγο, εθνικές ευαισθησίες, δραστηριοποιήθηκε για την προάσπιση της ελληνικότητας της Μακεδονίας και για την απελευθέρωσή της. Μια από τις πρώτες δυναμικές πρωτοβουλίες του, προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, υπήρξε η σύνταξη ενός μνημειώδους υπομνήματος, σε συνεργασία με τον Έδεσσαίο συνάδελφό του Βασίλειο Δημητριάδη – Κιόρτση, στο οποίο με τεκμηριωμένες ιστορικές αποδείξεις και συγκροτημένη επιχειρηματολογία αποδεικνύεται το μέγεθος της παραχάραξης της ιστορίας, που επιχειρούσαν οι εκφραστές του πανσλαβισμού, μετά το Σχίσμα του 1870. Το συγκεκριμένο υπόμνημα, επικυρωμένο με υπογραφές εκατοντάδων διακεκριμένων κατοίκων της Μακεδονίας, υποβλήθηκε στην Πρεσβευτική Συνδιάσκεψη της Κωνσταντινούπολης, η οποία συγκλήθηκε στις 1 Ιανουαρίου 1877 και είχε αναλάβει να προσδιορίσει τα γεωγραφικά όρια των εθνοτήτων της Βαλκανικής, στα πλαίσια της προοπτικής συγκρότησης ενός μεγάλου Βουλγαρικού κράτους.

Τα χρόνια που ακολούθησαν, ο Δημήτριος Ρίζος προσπάθησε να ανασυντάξει εθνικά τους συντοπίτες του και να τους προετοιμάσει οργανωτικά, ώστε με τρόπο αποτελεσματικό να αντιμετωπιστεί η καταφανής επερχόμενη θύελλα. Προς την κατεύθυνση αυτή συνεισέφερε πολλαπλά στη λειτουργία του «Νοσοκομείου Απόρων Ασθενών», το οποίο είχε ιδρύσει στις 3 Ιανουαρίου 1862 η «Εν Βοδενοίς Αδελφότης των Νέων». Υποστήριξε τη δημιουργία της «Φιλοπτώχου Αδελφότητος Κυρίων (Ανδρών) Εδέσσης», της οποίας υπήρξε ιδρυτικό μέλος και η οποία, μεταξύ πολλών, συνέστησε φαρμακείο προς δωρεάν παροχή φαρμάκων σε απόρους της περιοχής. Επιπρόσθετα, μέσω της Αδελφότητας, υποστηρίχθηκε αργότερα το «Κέντρο του Μακεδονικού Αγώνα» στην Έδεσσα, συγκεντρώνοντας, με το πρόσχημα του φιλανθρωπικού έργου, οικονομικούς πόρους, τρόφιμα και άλλα εφόδια για τα σώματα των Μακεδονομάχων και τις οικογένειές τους. Το 1905 η Φιλόπτωχος Αδελφότητα της Έδεσσας συνεισέφερε στην ίδρυση Φιλαρμονικής και Μανδολινάτας, την οποία έθεσε υπό την αιγίδα της, συγκέντρωνε πόρους υπέρ του Μακεδονικού Αγώνα από τις συναυλίες της και με τα πατριωτικά μουσικά ακούσματα και τραγούδια της ενισχύονταν το ηθικό των κατοίκων της περιοχής.

Ο Δημήτριος Ρίζος, επίσης, υπήρξε εμπνευστής της ίδρυσης και ο πρώτος Γραμματέας του «Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγων Βοδενών» το 1872, μέσω του οποίου συσπειρώθηκαν επιφανείς Έδεσσαίοι στον αγώνα υπέρ του ελληνισμού και του Πατριαρχείου. Ο «Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος» είχε αναλάβει τη μισθοδοσία των εκπαιδευτικών στα ελληνικά σχολεία, χορηγούσε υποτροφίες και βραβεία σε αριστούχους μαθητές και διοργάνωνε εκδηλώσεις προς ενίσχυση του πατριωτικού φρονήματος των Έδεσσαίων. Αξιοσημείωτη, επίσης, προσφορά του Συλλόγου ήταν η αποστολή του Δημητρίου Πλαταρίδη σε διάφορα σημεία της περιοχής προς καταγραφή, συγκέντρωση και διάσωση αρχαιολογικών και ιστορικών θησαυρών, μέσω των οποίων αναδείχθηκε ένα σημαντικό σκέλος της ιστορίας της Μακεδονίας και της ελληνικότητάς της.

Το 1903, υπό την καθοδήγηση του Ίωνα Δραγούμη, συγκροτήθηκε η «Επιτροπή Αμύνης Εδέσσης» στην οποία τέθηκε επικεφαλής, ως Πρόεδρος, ο Δημήτριος Ρίζος. Το 1904 η Επιτροπή αναδιοργανώθηκε, μετονομάστηκε σε «Επιτροπή Αγώνος Εδέσσης», υπήχθη στη δικαιοδοσία του Προξενείου Θεσσαλονίκης και ως επικεφαλής της παρέμεινε ο Δημήτριος Ρίζος με το ψευδώνυμο «Ευμένης», με επίτιμο Πρόεδρο τον Μητροπολίτη Βοδενών Στέφανο και με στρατιωτικό αρχηγό τον υπολοχαγό Νεόκοσμο Γρηγοριάδη, που υπηρετούσε ως Διευθυντής του «Αρρεναγωγείου Εδέσσης» με το ψευδώνυμο «Ανδρόνικος».

Η δράση της «Επιτροπής Αγώνος Εδέσσης» συνδέθηκε στενά με τον Δημήτριο Ρίζο, ο οποίος έχαιρε βαθειάς εκτίμησης τόσο από τους Έλληνες, όσο και από τους Τούρκους, γεγονός το οποίο τον διευκόλυνε στη συνεργασία και την υποστήριξη των Μακεδονομάχων και του αγώνα τους.

Μετά την επανάσταση των Νεοτούρκων, τον Ιούλιο του 1908, ο Δημήτριος Ρίζος μετοίκησε στη Θεσσαλονίκη, όπου συνέχισε τη μεγάλη προσφορά του στην κοινωνία και τον ελληνισμό.

Στην πόλη της Έδεσσας κληροδότησε τη δώροφη κατοικία του στη Θεσσαλονίκη, από την πώληση της οποίας ανοικοδομήθηκε στη γενέτειρά του, το 1957, το 1^ο Δημοτικό Σχολείο, το οποίο φέρει, σήμερα, το όνομά του,

Ο Δημήτριος Ρίζος διετέλεσε Πρόεδρος της «Φιλοπτώχου Αδελφότητος Ανδρών Θεσσαλονίκης» κατά την περίοδο 14 Μαΐου 1912 – 18 Μαΐου 1914, διαδεχθείς τον συνάδελφό του Ιατρό – Παθολόγο Γρηγόριο Γράβαρη και προσφέροντας αξιοσημείωτο έργο υπέρ της ελληνικής Κοινότητας της πόλης.

Βιβλιογραφία

1. Νούσκας Κ. Η Έδεσσα στις επάλξεις του Μακεδονικού Αγώνα (1848-1912). Έδεσσα 1994.
2. Σαμαρτζίδης Χρ. Δημήτριος Ρίζος. Στο: Φιλόπτωχος Αδελφότης Ανδρών Θεσσαλονίκης 1871-2000. Θεσσαλονίκη: Φ.Α.Α.Θ. 2000:94.
3. Τζινίκου – Κακούλη Αθηνά. Γιατροί στον Μακεδονικό Αγώνα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Μαϊάνδρος 1996:216-221.
4. Τσάμης Π. Μακεδονικός Αγών. Θεσσαλονίκη: Ε.Μ.Σ. 1975:157.
5. Φ.Α.Α.Θ. Αρχείο περιόδου 1912-1914 (Επεξεργασία στοιχείων).
6. Φ.Α.Α.Θ. Πρακτικά συνεδριάσεων Δ.Σ. και Γ.Σ. περιόδου 1912-1914 (Επεξεργασία στοιχείων).

Θεόδωρος Ι. Δαρδαβέσης